

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การสูงวัยของประชากรเป็นปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นทั่วโลก ประเทศไทยได้ก้าวเข้าสู่สถานการณ์ “สังคมสูงวัย” (aged society) มาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2548 และได้เริ่มเข้าสู่การเป็นสังคมสูงวัยระดับสมบูรณ์ในปีพ.ศ. 2564 โดยคาดการณ์ว่าในปีพ.ศ. 2574 จะก้าวเข้าสู่สังคมสูงวัยระดับสุดยอด คือมีผู้สูงอายุมากกว่าร้อยละ 28 ของประชากรไทยทั้งหมดซึ่งในปีพ.ศ. 2562 เป็นปีแรกของประเทศไทยที่มีผู้สูงอายุ 60 ปีขึ้นไปมีจำนวนมากกว่าเด็กที่มีอายุต่ำกว่า 15 ปี (มูลนิธิสถาบันวิจัยและพัฒนาผู้สูงอายุไทย, 2563:52) จากสถานการณ์ดังกล่าว จึงมีผลกระทบต่อการพัฒนาประเทศ คุณภาพชีวิตของประชาชน และการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจของประเทศในระยะยาว จากการศึกษาติดตามผลการประเมินเพื่อขับเคลื่อนแผนผู้สูงอายุแห่งชาติที่ผ่านมาพบว่ายุทธศาสตร์การเตรียมความพร้อมของประชากรผู้สูงอายุ เป็นความท้าทายที่ต้องเร่งรัดให้มีการดำเนินงานหลายประการ ดังนั้นจึงมีความจำเป็นที่จะต้องเตรียมความพร้อมรองรับเพื่อให้คนไทยเปลี่ยนผ่านเข้าสู่สังคมสูงวัยที่มีคุณภาพชีวิตที่ดี โดยการได้รับโอกาสในการศึกษาเรียนรู้ และพัฒนาศักยภาพของตนเองอย่างต่อเนื่อง สามารถเข้าถึงข้อมูลข่าวสารและการบริการทางสังคมที่เอื้อประโยชน์ต่อการดำรงชีวิต มีความเข้าใจถึงการเปลี่ยนแปลงของสังคมรอบด้าน เพื่อการปรับบทบาทของตนให้สมวัย รวมทั้งมีส่วนร่วมในกิจกรรมของครอบครัว ชุมชน และสังคม โดยเฉพาะการรวมกลุ่มเพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และความเข้าใจอันดีระหว่างผู้สูงอายุด้วยกันและกับบุคคลทุกวัย (กรมกิจการผู้สูงอายุ, 2562 : 8) และเพื่อให้เป็นไปตามตามพระราชบัญญัติผู้สูงอายุ พ.ศ. 2546 (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2553 มาตรา11 ที่ได้บัญญัติไว้ว่าผู้สูงอายุมีสิทธิได้รับการคุ้มครอง การส่งเสริมและการสนับสนุนในด้านต่างๆหลายประการ อาทิ การบริการทางการแพทย์และการสาธารณสุข การศึกษา การศาสนาและข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์ต่อการดำเนินชีวิต การประกอบอาชีพหรือฝึกอาชีพที่เหมาะสม การพัฒนาตนเองและการมีส่วนร่วมกับกิจกรรมทางสังคม การรวมกลุ่มในลักษณะเครือข่ายหรือชุมชน การจัดที่พักอาศัย อาหารและเครื่องนุ่งห่มให้ตามความจำเป็นอย่างเหมาะสม รวมทั้งการจ่ายเงินเบี้ยยังชีพเป็นรายเดือนอย่างทั่วถึงและเป็นธรรม เหล่านี้เป็นต้น(กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์,2553 : 7)

เนื่องจากปัจจุบันผู้สูงอายุของไทยได้รับการรับรองและคุ้มครองจากกฎหมายมาเป็นระยะเวลาหนึ่งแต่ยังประสบปัญหาในการจัดการและการหามาตรการเชิงนโยบายที่จะเข้าไปช่วยส่งเสริมและพัฒนาขีดความสามารถของผู้สูงอายุให้มีความเหมาะสมกับสถานการณ์และความต้องการของเศรษฐกิจและสังคมที่เปลี่ยนไป ดังนั้นการใช้เครื่องมือด้านการศึกษาเป็นตัวผลักดันให้เกิดการต่อยอดทั้งในเชิงความรู้และเพิ่มมูลค่าของผู้สูงอายุในฐานะทุนทางเศรษฐกิจและสังคมยังมีความจำเป็นและเป็นหัวใจสำคัญของการเพิ่มศักยภาพประชากรและการยกระดับคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ ซึ่งนานาชาติต่างยอมรับและให้การสนับสนุนนโยบายการเรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างต่อเนื่อง อาทิ ในแถบยุโรป กำหนดให้การเรียนรู้ตลอดชีวิตเป็นส่วนสำคัญประการหนึ่งในการปฏิรูปการศึกษาทั้งในระบบภายใต้กระบวนการโบโลญญา (Bologna Process) และในแถบเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ โดยเฉพาะประเทศญี่ปุ่นได้ให้ความสำคัญกับการเรียนรู้ตลอดชีวิตโดยกำหนดให้ประชากรผู้สูงอายุเป็นกลุ่มเป้าหมายที่สำคัญในการพัฒนาการเรียนรู้ตลอดชีวิต ภายใต้การควบคุมดูแลของกระทรวงศึกษาธิการ สำหรับประเทศไทยนั้นได้ให้ความสำคัญและส่งเสริมนโยบายการเรียนรู้ตลอดชีวิตโดยถือว่าเป็นนโยบายหลักของรัฐบาลมาโดยตลอดและมีการนำนโยบายดังกล่าวไปปฏิบัติในบริบทของการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยที่มีความแตกต่างกันในแต่ละพื้นที่ (นภเรณู นภเรณู สัจจรักษ์ อีระฐิติ และคณะ, 2560: ข)

อนึ่งตามเป้าหมายของยุทธศาสตร์ชาติระยะ 20 ปี ด้านการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพทรัพยากรมนุษย์ ประเด็นการพัฒนาศักยภาพคนตลอดชีวิต กลุ่มช่วงวัยผู้สูงอายุ ต้องการส่งเสริมให้ผู้สูงอายุเป็นพลังในการขับเคลื่อนประเทศ ผ่านการเสริมทักษะ การดำรงชีวิต ทักษะอาชีพในการหารายได้ มีงานทำที่เหมาะสมกับศักยภาพ การป้องกันโรคให้แก่ผู้สูงอายุ และหลักประกันทางสังคมที่สอดคล้องกับความจำเป็นพื้นฐานในการดำรงชีวิตซึ่งสอดคล้องกับวิสัยทัศน์ของแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2560-2579 ที่ได้กำหนดไว้ว่า “คนไทยทุกคนได้รับการศึกษาและเรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างมีคุณภาพ ดำรงชีวิตอย่างเป็นสุข สอดคล้องกับหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง และการเปลี่ยนแปลงของโลกศตวรรษที่ 21” ซึ่งมีตัวชี้วัดในยุทธศาสตร์ว่าด้วยการพัฒนาศักยภาพคนทุกช่วงวัยและการสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้เกี่ยวกับผู้สูงอายุว่าต้องได้รับการศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะอาชีพและทักษะชีวิตเพิ่มขึ้น และมีสาขาและวิชาชีพที่เปิดโอกาสให้ผู้สูงอายุ ได้รับการส่งเสริมให้ทำงานถ่ายทอดความรู้และประสบการณ์เพิ่มขึ้นด้วยการพัฒนาระบบการเรียนรู้ตลอดชีวิตให้เป็นการปฏิรูปแบบพลิกโฉม (transformation of learning) โดยจะเน้นการจัดระบบการศึกษาและระบบฝึกอบรมบนฐานสมรรถนะที่มีคุณภาพสูง และยืดหยุ่นผ่านการพัฒนาเทคโนโลยีต่าง ๆ อาทิ การพัฒนาการศึกษาออนไลน์

แบบเปิด การมีระบบเทียบโอนประสบการณ์ ระบบธนาคารหน่วยกิต (credit bank) กรอบคุณวุฒิแห่งชาติ มาตรการจูงใจให้คนเข้าสู่การ Upskill/Reskill การให้สถานประกอบการเพิ่มผลิตภาพแรงงาน ผ่านการพัฒนาความสามารถวิชาชีพออย่างต่อเนื่อง (Continuous Professional Development : CPD) และต้องพัฒนาระบบการเรียนรู้ในชุมชนให้เข้าถึง ความรู้ ได้ทุกที่ ทุกเวลารวมทั้งการปรับปรุงแหล่งเรียนรู้ในชุมชนให้เป็นแหล่งเรียนรู้เชิงสร้างสรรค์และมีชีวิต

จากการศึกษาผลการวิจัยของ นภเรณู สัจจรักษ์ ธีระฐิติ และคณะ(2560 : ฉ-น) ได้ให้ข้อสรุปจากผลการวิจัย เรื่องทิศทางและการพัฒนานโยบายการเรียนรู้ตลอดชีวิตของผู้สูงอายุในประเทศไทย ซึ่งพบว่าสภาพการเรียนรู้ของผู้สูงอายุในภาพรวมของประเทศมีปัจจัยนำเข้าที่เป็นระบบจิตอาสา ผู้นำชุมชน ความชัดเจนของนโยบายของรัฐ และการให้ทรัพยากรสนับสนุน ซึ่งแต่ละภาคจะมีรูปแบบหรือกระบวนการในการดำเนินการจัดการเรียนรู้ที่แตกต่างกันไป สำหรับภาคเหนือใช้ระบบจิตอาสา ช่วยถ่ายทอดในชุมชน มีการใช้งบประมาณจากการออมเงินในรูปแบบของกองทุน ตลอดจนการสร้างเวทีสาธารณะในรูปแบบต่าง ๆ ที่เป็นทางการ และไม่เป็นทางการในการถ่ายทอดความรู้ มีการเปรียบเทียบบทบาททั้งการเป็นผู้ถ่ายทอด และผู้ที่จะเรียนรู้โดยมีผู้นำท้องถิ่นเป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญผ่านการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการในการใช้ทุนทางสังคมในพื้นที่เพื่อทำให้เกิดคุณภาพชีวิตที่ดีในด้านสังคม สุขภาพ และเศรษฐกิจ นอกจากนี้ยังพบอีกว่า มีกลไกการสนับสนุนการเรียนรู้จากภาครัฐในส่วนของ การสนับสนุนในชุมชน จัดกิจกรรมการเรียนรู้ ซึ่งส่งผลให้ผู้สูงอายุในภาคเหนือ ได้รับความรู้เพิ่มขึ้น และได้รับการยอมรับจากชุมชน นอกจากนี้ในงานวิจัยดังกล่าว ได้ให้ข้อเสนอแนะไว้ว่า ประเทศไทยควรให้ความสำคัญในเรื่องของการอำนวยความสะดวกในการเรียนรู้ของผู้สูงอายุ โดยคำนึงถึงบริบทของพื้นที่ที่มีความหลากหลายในมิติของวัฒนธรรม ประเพณี ศาสนา และความเชื่อที่แตกต่างกันไป โดยใช้แนวเครือข่ายการเรียนรู้แบบภาคเหนือ เพื่อสร้างกลไกการสนับสนุนการเรียนรู้ระหว่างหน่วยงานภาครัฐ และหน่วยงานภาคเอกชนในพื้นที่อื่นจะส่งผลให้เกิดระบบการบริหารจัดการเรียนรู้ตลอดชีวิตของผู้สูงอายุได้มาตรฐานยิ่งขึ้น นอกจากนี้ พรรณี สุวดี (2563 : บทคัดย่อ) ได้ให้ข้อสรุปจากผลการวิจัยเรื่อง การพัฒนารูปแบบการเรียนรู้ตลอดชีวิตของสังคมผู้สูงวัยแบบล้านนาวิถีในจังหวัดเชียงใหม่ ได้ข้อสรุปว่ารูปแบบการเรียนรู้ตลอดชีวิตมีองค์ประกอบ 3 ด้าน คือ 1) การดูแลรักษาสุขภาพอนามัย 2) สวัสดิการและความมั่นคงของชีวิต และ 3) การอยู่ร่วมกันในสังคมแบบล้านนาวิถี แต่ละด้าน ซึ่งมีรายละเอียดเกี่ยวกับเนื้อหา วิธีการเรียนรู้ และสื่อประกอบการเรียนรู้ ที่มีความเหมาะสม เป็นไปได้ ถูกต้อง และสามารถนำไปใช้ประโยชน์เอื้อต่อการจัดการเรียนรู้ตลอดชีวิต ให้กับสังคมผู้สูงวัยแบบล้านนาวิถีในจังหวัดเชียงใหม่ได้

กลุ่มชาติพันธุ์บนพื้นที่สูงในภาคเหนือตอนบนเป็นประชากรกลุ่มเป้าหมายที่สำคัญกลุ่มหนึ่ง ที่ควรได้รับการตระหนักให้เห็นถึงคุณค่าของความเป็นมนุษย์ในฐานะพลเมืองไทยที่อาศัยอยู่ในแผ่นดินไทย ซึ่งพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ในรัชกาลที่ 9 ได้มีพระราชปณิธานที่จะสืบสานพระราชกรณียกิจในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชากรกลุ่มดังกล่าวมาอย่างต่อเนื่องเป็นระยะเวลายาวนานในมิติต่างๆ อาทิ ด้าน สุขภาพอนามัย การศึกษา ที่อยู่อาศัย การประกอบอาชีพ และด้านการมีรายได้เสริมของประชากรผู้สูงวัยกลุ่มชาติพันธุ์และราษฎรบนพื้นที่สูงซึ่งต้องปรับตัวให้เข้ากับสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนไป ซึ่งปัจจุบันกลุ่มชาติพันธุ์ที่เป็นราษฎรบนพื้นที่สูง ได้มีการกระจายตัวจำแนกได้ 10 กลุ่มหลัก ได้แก่ กะเหรี่ยง ม้ง(แม้ว) ลีซอ(ลีซู) ลาหู่(มูเซอ) อาข่า(อีเก้อ) เมี่ยน(เย้า) ขมุ มลาบรี ถิ่น และลัวะ ซึ่งมีจำนวนทั้งหมดประมาณ 1,116,669 คน โดยกลุ่มชาติพันธุ์กะเหรี่ยงมีจำนวนมากที่สุด รองลงมาคือม้ง ส่วนที่มีจำนวนน้อยที่สุด คือ กลุ่มมลาบรี เนื่องจากสังคมไทยได้เปลี่ยนแปลงไปจากเดิมเป็นสังคมยุคดิจิทัลที่ผสมผสานระหว่างวัฒนธรรมดั้งเดิมกับวัฒนธรรมสมัยใหม่จึงส่งผลต่อแบบแผนการดำเนินชีวิตกลุ่มประชากรดังกล่าวที่สมควรได้รับการพัฒนาคุณภาพชีวิตให้อยู่ในสังคมไทยได้อย่างมีความสุข ซึ่งสอดคล้องกับรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.2560 มาตรา 70 (ราชกิจจานุเบกษา, 2560 : 18) ที่ได้บัญญัติไว้ว่ารัฐพึงส่งเสริมและให้ความคุ้มครองชาวไทยกลุ่มชาติพันธุ์ต่างๆ ให้มีสิทธิดำรงชีวิตในสังคมตามวัฒนธรรมประเพณีและวิถีชีวิตดั้งเดิมตามความสมัครใจได้อย่างสงบสุข ไม่ถูกรบกวน ทั้งนี้ เท่าที่ไม่เป็นการขัดต่อความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชนหรือเป็นอันตรายต่อความมั่นคงของรัฐหรือสุขภาพอนามัย ดังนั้นในแผนแม่บทการพัฒนา กลุ่มชาติพันธุ์ในประเทศไทย (พ.ศ.2558-2560) จึงได้กำหนดกรอบการพัฒนาและวัตถุประสงค์ที่มีสาระสำคัญประการหนึ่ง กล่าวคือ ต้องพัฒนาคนและคุณภาพของคนกลุ่มชาติพันธุ์ให้มีการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องมีโอกาเข้าถึงบริการพื้นฐานและมีส่วนร่วมในการพัฒนาและสร้างฐานความมั่นคงของทรัพยากรธรรมชาติ ได้รับสิทธิตามกฎหมายมีความเป็นอยู่ที่ดี มีความมั่นคง และมีคุณภาพชีวิตที่ดี

นอกจากผลการวิจัย เรื่อง โครงการวิจัยภูมิปัญญาเชิงอัตลักษณ์ของผู้สูงวัย กลุ่มชาติพันธุ์บนพื้นที่สูงในภาคเหนือตอนบน โดยสำนักงานส่งเสริมและสนับสนุนวิชาการ 10 กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ (2561:บทคัดย่อ) ได้มีข้อเสนอแนะแนวทางการอนุรักษ์และสืบทอดภูมิปัญญาเชิงอัตลักษณ์ไว้ว่า ควรมีการสนับสนุนการเรียนรู้ในชุมชน ส่งเสริมการเรียนรู้เกี่ยวกับอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมระหว่างรูปแบบพฤติกรรมโดยความร่วมมือระหว่างชุมชนกับสถาบันการศึกษาเพื่อให้คนในชุมชนทุกช่วงวัยได้รับการปลูกฝังค่านิยม รักและหวงแหนภูมิปัญญาเชิงอัตลักษณ์ และสามารถถ่ายทอดให้คนรุ่นหลังได้เรียนรู้ร่วมกันอย่างต่อเนื่อง

จากความเป็นมาและความสำคัญ ตลอดจนข้อเสนอแนะจากผลการวิจัยตามที่ได้กล่าวมาข้างต้น มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ ซึ่งเป็นมหาวิทยาลัยในท้องถิ่นภาคเหนือ ได้ตระหนักถึงความสำคัญในบทบาทหน้าที่ตามยุทธศาสตร์ใหม่ของมหาวิทยาลัยราชภัฏ เพื่อการพัฒนาท้องถิ่นตามพระราชบัญญัติ 20 ปี (พ.ศ.2560-2579) ให้ตอบสนองตามยุทธศาสตร์ชาติระยะ 20 ปีในการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพทรัพยากรมนุษย์ ผู้วิจัยในฐานะบุคลากรสายวิชาการที่ปฏิบัติงานเป็นอาจารย์ผู้สอนมหาวิทยาลัยจึงได้สนใจที่จะพัฒนาผลงานวิจัยให้เป็นไปตามแผนงานบูรณาการการวิจัยและนวัตกรรมของประเทศในเป้าหมายที่ 2 คือ การวิจัยและนวัตกรรมเพื่อการพัฒนาสังคมและสิ่งแวดล้อมด้านสังคมผู้สูงอายุและสังคมไทยในศตวรรษที่ 21 ประเด็นเกี่ยวกับศักยภาพและโอกาสของผู้สูงอายุ และการอยู่ร่วมกันของประชากรหลายวัยที่มีเป้าหมายหลักคือ ให้ผู้สูงอายุเข้าสู่สังคมสูงอายุอย่างมีพลัง (Active Ageing) คือมีสุขภาพดี (Healthy) มีความมั่นคงทางรายได้และการอยู่อาศัย (Security) และมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางสังคม (Participation) ซึ่งในการศึกษาวิจัยครั้งนี้จะดำเนินการเกี่ยวกับการพัฒนารูปแบบการเรียนรู้ตลอดชีวิตของสังคมผู้สูงอายุ กลุ่มชาติพันธุ์ในภาคเหนือตอนบน ซึ่งเป็นโครงการย่อยของแผนบูรณาการวิจัยเรื่องการยกระดับคุณภาพชีวิตของสังคมผู้สูงอายุ กลุ่มชาติพันธุ์ในภาคเหนือตอนบน โดยคาดว่าผลจากการวิจัยครั้งนี้จะสามารถตอบสนองวิสัยทัศน์และพันธกิจของมหาวิทยาลัยราชภัฏด้านการสร้างเครือข่าย และความร่วมมือกับภาคประชาชน ชุมชน ท้องถิ่น และผู้ประกอบการในการจัดการศึกษา ตลอดจนสามารถร่วมเป็นกลไกในระดับพื้นที่ตามมาตรการขับเคลื่อนระเบียบวาระแห่งชาติเรื่องสังคมผู้สูงอายุ พ.ศ.2561

วัตถุประสงค์ของโครงการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหาและความต้องการในการเรียนรู้ตลอดชีวิตของสังคมผู้สูงอายุ กลุ่มชาติพันธุ์ในภาคเหนือตอนบน
2. เพื่อพัฒนารูปแบบการเรียนรู้ตลอดชีวิตของสังคมผู้สูงอายุกลุ่มชาติพันธุ์ในภาคเหนือตอนบน
3. เพื่อเสนอทิศทางการพัฒนานโยบายการจัดตั้งสถาบันการเรียนรู้ตลอดชีวิตของสังคมผู้สูงอายุกลุ่มชาติพันธุ์ในภาคเหนือตอนบนมหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่

ขอบเขตของการวิจัย

1. ขอบเขตด้านพื้นที่/องค์กร
ศึกษาในสังคมผู้สูงอายุกลุ่มชาติพันธุ์ในภาคเหนือตอนบนจำนวน 5 ชนเผ่า ประกอบด้วย
1) กะเหรี่ยง 2) ม้ง 3) ล่าหู่ 4) ลีซอ และ 5) ลัวะ
2. ขอบเขตด้านประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร ได้แก่ผู้สูงอายุกลุ่มชาติพันธุ์ 5 ชนเผ่า ในภาคเหนือตอนบนประกอบด้วย 1) กะเหรี่ยง 2) ม้ง 3) ล่าหู่ 4) ลีซอ และ 5) ลัวะ ที่มีอายุตั้งแต่ 60 ปีขึ้นไป โดยอาศัยอยู่ในจังหวัด เชียงใหม่ ลำพูน และแม่ฮ่องสอน

กลุ่มตัวอย่าง ประกอบด้วย 1) ผู้สูงอายุกลุ่มชาติพันธุ์ ที่มาจากประชากรทั้ง 5 ชนเผ่า ประกอบด้วย 1) “กะเหรี่ยง” บ้านพระบาทห้วยต้ม ตำบลนาทราย อำเภอลี้ จังหวัดลำพูน 2) “ม้ง” บ้านแม่สำน้อย ตำบลโป่งแยง อำเภอแมริ่ม จังหวัดเชียงใหม่ 3) “ล่าหู่” บ้านห้วยจะค่าน ตำบลปิงโค้ง อำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่ 4) “ลีซอ” บ้านใหม่ลีซอ ตำบลปิงโค้ง อำเภอเชียงดาว จังหวัด เชียงใหม่ และ 5) “ลัวะ” บ้านละออบ ตำบลห้วยหอม อำเภอแม่ลาน้อย จังหวัดแม่ฮ่องสอน จำนวนชน เผ่าละ 30 คน รวมทั้งสิ้น 150 คน 2) ผู้เชี่ยวชาญที่ปฏิบัติงานเกี่ยวข้องกับการดูแลผู้สูงอายุกลุ่มชาติ พันธุ์ จำนวน 25 คน และ 3) ผู้ทรงคุณวุฒิที่เป็นผู้บริหารของมหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ จำนวน 7 คน กลุ่มตัวอย่างทั้ง 3 กลุ่ม ได้มาโดยการสุ่มแบบเจาะจง (Purposive Sampling)

3. ขอบเขตด้านเนื้อหา

การวิจัยครั้งนี้ศึกษาเกี่ยวกับรูปแบบการเรียนรู้ตลอดชีวิตของสังคมผู้สูงวัยกลุ่มชาติพันธุ์ ในภาคเหนือตอนบน ในองค์ประกอบ 3 ด้าน คือ 1) การดูแลรักษาสุขภาพอนามัย 2) สวัสดิการและความมั่นคงของชีวิต และ 3) การอยู่ร่วมกันในชุมชนกลุ่มชาติพันธุ์

4. ขอบเขตด้านเวลา

การวิจัยครั้งนี้ดำเนินการในปีงบประมาณ 2563

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

ผลจากการวิจัยครั้งนี้คาดว่าจะได้รับประโยชน์ ดังนี้

1. รูปแบบการเรียนรู้ตลอดชีวิตที่ได้รับการพัฒนาจากกระบวนการวิจัยครั้งนี้สามารถนำไปปรับใช้ในกิจกรรมการเรียนรู้ตลอดชีวิตของสังคมผู้สูงวัยกลุ่มชาติพันธุ์ให้สอดคล้องกับความต้องการ และความจำเป็นของแต่ละชุมชนพื้นที่
2. หน่วยงานของรัฐเอกชนและองค์กรอิสระที่ปฏิบัติงานเกี่ยวข้องกับการพัฒนาคุณภาพชีวิต ของผู้สูงอายุ สามารถนำรูปแบบการเรียนรู้ตลอดชีวิตที่ได้รับการพัฒนาจากกระบวนการวิจัยครั้งนี้ไป ดำเนินการให้สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ แผนงานและโครงการฯตามพันธกิจของแต่ละหน่วยงาน
3. มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ สามารถนำข้อเสนอจากทิศทางการพัฒนานโยบายการ จัดตั้งสถาบันการเรียนรู้ตลอดชีวิต สำหรับผู้สูงอายุเพื่อขับเคลื่อนการสร้างภาคีเครือข่ายความร่วมมือ ในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุให้เป็นไปตามวิสัยทัศน์และยุทธศาสตร์ของมหาวิทยาลัยในการ เป็นมหาวิทยาลัยเพื่อพัฒนาท้องถิ่นบนพื้นฐานศาสตร์พระราชา

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. การพัฒนารูปแบบการเรียนรู้ตลอดชีวิต หมายถึง การพัฒนาองค์ความรู้สำหรับการเรียนรู้ตลอดชีวิตของผู้สูงอายุที่ผ่านการพัฒนาด้วยกระบวนการและขั้นตอนของการวิจัย ในองค์ประกอบ 3 ด้าน ได้แก่ 1) การดูแลรักษาสุขภาพอนามัย 2) สวัสดิการและความมั่นคงของชีวิต และ 3) การอยู่ร่วมกันในสังคมกลุ่มชาติพันธุ์ ซึ่งในแต่ละด้าน มีองค์ประกอบย่อยเกี่ยวกับ เนื้อหา วิธีการเรียนรู้ และ สื่อประกอบการเรียนรู้ ที่สามารถนำไปใช้ในการจัดการเรียนรู้ตลอดชีวิตของสังคมผู้สูงอายุกลุ่มชาติพันธุ์ในภาคเหนือตอนบน

2. สังคมผู้สูงอายุ หมายถึง สังคมของผู้สูงอายุกลุ่มชาติพันธุ์ในภาคเหนือตอนบน 5 ชนเผ่า ประกอบด้วย 1) “กะเหรี่ยง” บ้านพระบาทห้วยต้ม ตำบลนาทราย อำเภอเถิง จังหวัดลำพูน 2) “ม้ง” บ้านมาสาณ้อย ตำบลโป่งแยง อำเภอแมริม จังหวัดเชียงใหม่ 3) “ลาหู่” บ้านห้วยจะค่าน ตำบลปิงโค้ง อำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่ 4) “ลีซอ” บ้านใหม่ลีซอ ตำบลปิงโค้ง อำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่ 5) “ลัวะ” บ้านละอูป ตำบลห้วยหอม อำเภอแม่ลาน้อย จังหวัดแม่ฮ่องสอน

3. กลุ่มชาติพันธุ์ในภาคเหนือตอนบน หมายถึง กลุ่มชนเผ่าที่มีวิถีชีวิตความเป็นอยู่ขนบธรรมเนียม ประเพณีและวัฒนธรรมซึ่งได้รับการสืบทอดมาจากบรรพชนของแต่ละเผ่าโดยมีพันธะเกี่ยวข้องกันทางเชื้อชาติ เป็นพหุวัฒนธรรมที่มีความเหมือนและความแตกต่างกันตามหลักความเชื่อและความศรัทธา มีความสืบเนื่องทางประวัติศาสตร์กับชนชาติไทยมาเป็นเวลานาน ตั้งถิ่นฐานกระจายอยู่ในจังหวัดต่างๆของประเทศไทย โดยเฉพาะบนพื้นที่สูงในภาคเหนือตอนบนจำนวน 13 กลุ่ม แต่ในงานวิจัยนี้ได้เลือกศึกษาเฉพาะกลุ่มชาติพันธุ์ 5 ชนเผ่า ได้แก่ ชนเผ่ากะเหรี่ยง ในจังหวัดลำพูน ชนเผ่าม้ง ลาหู่ และลีซอ ในจังหวัดเชียงใหม่ และชนเผ่าลัวะ ในจังหวัดแม่ฮ่องสอน